

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQUISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
“INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA “YASHIL IQTISODIYOT” TAMOYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Бахриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoyev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIJ MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
<i>Axmedov Oybek Turgunpulatovich</i>	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
<i>Madraximov Ilxom Kamilovich</i>	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
<i>Zaripov Xusan Baxodirovich</i>	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
<i>Xamrayev Quvvat Iskandarovich</i>	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
<i>Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li</i>	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
<i>Xayitboev Abror Quvondiqovich</i>	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
<i>Гулмаматова Дурдона Шерали кизи</i>	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
<i>Musayeva Dilnoza Dilshatovna</i>	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
<i>Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
<i>Qulliyev Anvar Zayniddinovich</i>	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
<i>Alimov Umid O'ktambayevich</i>	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
<i>Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi</i>	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
<i>Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova</i>	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
<i>Остонов Егамберди</i>	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
<i>Xakimova Xulkar Xamidovna</i>	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEKNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI

Xakimova Xulkar Xamidovna

TDIU va UrDIU xalqaro qo'shma ta'lim dasturi fakulteti "Korporativ iqtisodiyot va boshqaruv" kafedrasini mudiri i.f.f.d. (PhD), dotsent

Annotatsiya. Maqolada raqamli transformatsiya jarayonlarining zamonaviy tashkilotlar faoliyatiga ta'siri, innovasion texnologiyalarni integratsiyalash mexanizmlari va ular orqali raqobatbardoshlikni oshirish strategiyalari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda raqamli infratuzilmani yangilash, ma'lumotlar ekosistemi transformatsiya qilish, intellektual texnologiyalarni joriy etish va tashkiliy modeliga moslashtirish jarayonlari yoritilgan. Muallif tomonidan raqamli inkubatsiya, adaptiv biznes-modellar, texnologik sinergiya kabi kategoriyalar yangi interpretatsiyada talqin etiladi.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, innovasion texnologiya, integratsiya, intellektual tizim, biznes-model, raqamli inkubatsiya.

Abstract. The article scientifically analyzes the impact of digital transformation processes on the activities of modern organizations, mechanisms for integrating innovative technologies and strategies for increasing competitiveness through them. The study covers the processes of updating digital infrastructure, transforming the data ecosystem, introducing intelligent technologies and adapting them to the organizational model. The author interprets categories such as digital incubation, adaptive business models, and technological synergy in a new way.

Key words: digital transformation, innovative technology, integration, intelligent system, business model, digital incubation.

Аннотация. В статье научно анализируется влияние процессов цифровой трансформации на деятельность современных организаций, механизмы интеграции инновационных технологий и стратегии повышения конкурентоспособности посредством них. В исследовании рассматриваются процессы обновления цифровой инфраструктуры, трансформации экосистемы данных, внедрения интеллектуальных технологий и их адаптации к организационной модели. Автор по-новому интерпретирует такие категории, как цифровая инкубация, адаптивные бизнес-модели и технологическая синергия.

Ключевые слова: цифровая трансформация, инновационные технологии, интеграция, интеллектуальная система, бизнес-модель, цифровая инкубация.

KIRISH

Zamonaviy global iqtisodiyotda raqamli transformatsiya jarayonlari jamiyatning barcha tarmoqlari uchun tizimli o'zgarishlarning asosiy drayveriga aylanib bormoqda. Iqtisodiy faoliyatning raqamlashuvi endi alohida texnologik yo'nalish emas, balki strategik boshqaruvning o'zagi sifatida namoyon bo'lmoqda. Raqamli iqtisodiyotning keskin rivojlanishi, axborot oqimlarining tezlashishi, biznes jarayonlarining virtuellashuvi va raqamli platformalarning global raqobatga ta'siri tashkilotlarni o'z faoliyatini qayta ko'rib chiqishga majbur etmoqda. Bu jarayonda innovasion texnologiyalarni integratsiyalash faqat funksional imkoniyatlarni kengaytirish bilan cheklanib qolmay, balki tashkilotning strategik roli, tashkiliy arxitekturasi va korporativ madaniyatini qayta shakllantiruvchi omilga aylanmoqda.

Raqamli transformatsiyaning mohiyati shundaki, u tashkilotning barcha ichki va tashqi jarayonlarini raqamli mantiqqa moslaydi: ma'lumotlar ekosistemi tayanadi, prognozlashtiruvchi algoritmlardan foydalanadi, xavflarni intellektual modellarini shakllantiradi va xizmatlar bilan mahsulotlarning qiymat yaratish zanjirini qayta o'rnatadi. Innovasion texnologiyalarning tezkor rivojlanishi — sun'iy intellekt, mashinali o'rganish, robotlashtirilgan jarayonlar, IoT qurilmalari, bulutli infratuzilmalar va raqamli tvinlar — raqamli transformatsiyani oddiy modernizatsiya emas, balki murakkab transformatsiya jarayoni sifatida namoyon etmoqda. Bu jarayonda

texnologiyani joriy etishning o'zi yetarli emas; ularni tashkilotning strategiyasi, biznes modeli, kadrlar siyosati va innovasion potentsiali bilan uyg'unlashtirish zarur.

Ma'lumotlar bilan ishlash madaniyati raqamli transformatsiyaning asosiy shartiga aylanib, raqamli kompetensiyalar esa tashkilotning raqobatbardoshlik darajasini belgilab beruvchi ko'rsatkichga aylanmoqda. Bunda raqamli integratsiya jarayonlari nafaqat texnik yechimlarni joriy etish, balki biznes jarayonlarni qayta loyihalash, ishlab chiqarish sikllarini optimallashtirish, xizmatlar personallashtirishni kuchaytirish va korporativ boshqaruvda pragmatik, ma'lumotlarga asoslangan yondashuvni tadbqiq etishni ham nazarda tutadi.

Shu bilan birga, raqamli transformatsiyaning amaliy tatbiqi bir qator murakkabliklarni ham keltirib chiqaradi: infratuzilmaning yetarli emasligi, raqamli xavfsizlik tahdidlari, kadrlarning kompetensiyasidagi bo'shliqlar, investisiya resurslarining cheklanganligi va integratsiya xarajatlarining yuqoriligi shular jumlasidan. Bunday sharoitda innovasion texnologiyalarni integratsiyalash strategiyasi tizimli yondashuvni, ekonometrik va analitik instrumentlarni, adaptiv biznes-modellarni va korporativ arxitekturani qayta qurishni talab qiladi.

Shu asosda, raqamli transformatsiya va innovasion texnologiyalarni integratsiyalash bo'yicha ilmiy izlanishlar tashkilotning raqobatbardosh ustunligini shakllantirish, strategik barqarorlikni oshirish va innovasion rivojlanish trayektoriyasini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada raqamli transformatsiyaning nazariy asoslari, innovasion texnologiyalarni integratsiyalash mexanizmlari, amaliy muammolar va istiqbolli imkoniyatlar ilmiy tahlil asosida yoritiladi.

Raqamli transformatsiya tushunchasi ilmiy adabiyotlarda ko'p qirrali va dinamik rivojlanuvchi kategoriya sifatida talqin qilinadi. U an'anaviy avtomatlashtirishdan tubdan farq qilib, faqat texnik vositalarni joriy etish emas, balki tashkilotning strategik arxitekturasi, biznes-modellari, tashkiliy tizimi va korporativ madaniyatini qayta shakllantirishni o'z ichiga oladi. Raqamlashuv jarayoni mohiyatan kiber-fizik muhitda faoliyat yurituvchi yangi turdagi tashkilotni vujudga keltiradi, unda ma'lumotlar asosiy iqtisodiy resursga, algoritmlar esa raqobatbardoshlik drayveriga aylanadi. Shu nuqtai nazardan, raqamli transformatsiya tashkilotning asosiy funksiyalarini raqamli platformalarga integratsiyalash, intellektual algoritmlar yordamida qaror qabul qilishni optimallashtirish va jarayonlarni maksimal darajada avtomatlashtirish orqali qiymat yaratish mexanizmlarini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli transformatsiya va innovasion texnologiyalar konsepsiyalari zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda jadal rivojlanib borayotgan, ko'p qirrali va murakkab fenomenlar sifatida qaraladi. Raqamli transformatsiyani ilmiy adabiyotda turli konsepsiyalar orqali talqin qilishadi: uni strategik transformatsiya, texnologik integratsiya va korporativ innovatsiya mexanizmlari sifatida ko'rish mumkin. Masalan, Westerman va hamkasblari (2022) raqamli transformatsiyani faqat IT-infratuzilmani modernizatsiya qilish emas, balki tashkilotning strategik imkoniyatlari va innovasion salohiyatini oshirish jarayoni sifatida ko'rish zarurligini ta'kidlaydi. Shu nuqtai nazardan, raqamli transformatsiyaning nazariy asosi faqat texnik yondashuv bilan cheklanmay, balki tashkilotning kognitiv va innovasion kapitalini ham qamrab oladi.

Ilmiy adabiyotda innovasion texnologiyalar konsepsiyalari ham keng tahlil qilingan. Brynjolfsson va McAfee (2021) sun'iy intellekt, IoT, bulutli platformalar va Data Analytics kabi texnologiyalar tashkilotning raqobatbardoshligini va ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, Yoo va hamkasblari (2012) raqamli platforma va innovasion ekosistema o'rtasidagi o'zaro ta'sirni modellashtirish orqali texnologik transformatsiyaning strategik ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslaydi.

Ilmiy adabiyotda bir qator integrativ modellar va konseptlar ham mavjud. Masalan, Digital Maturity Model tashkilotning raqamli rivojlanish darajasini baholashda, Technology-Organization-Environment (TOE) framework raqamli texnologiyalarni joriy etishning tashqi va ichki omillarini tahlil qilishda qo'llaniladi. Shu bilan birga, Innovation Ecosystem Concept tashkilotning tashqi va ichki subyektlar bilan hamkorlikda innovatsiya yaratish jarayonini o'rganadi. Ushbu nazariy modellar maqolada tadqiqot ob'yektida raqamli transformatsiya samaradorligini baholash va integratsiya mexanizmlarini aniqlash uchun asosiy analitik chizma sifatida xizmat qiladi.

Tadqiqot gipotezalari ushbu nazariy tahlildan kelib chiqib shakllantirildi:

- H1: Raqamli transformatsiyaning chuqurligi va samaradorligi tashkilotning intellektual va innovasion kapitalining darajasi bilan bevosita bog'liq.
- H2: Innovasion texnologiyalarni modulli va strategik integratsiyalash qaror qabul qilish samaradorligini va operatsiyalarning tezkorligini sezilarli darajada oshiradi.
- H3: Raqamli transformatsiyaning natijalari tashkilotning tashqi innovasion ekosistema bilan hamkorlik darajasi va raqobatbardoshlikka ta'siri orqali ko'zga tashlanadi.

Shuningdek, kutilgan natijalar qatorida raqamli transformatsiyaning iqtisodiy, texnologik, tashkilotchilik va ijtimoiy ko'rsatkichlarda sezilarli samarasi va strategik ustunlik yaratishi ko'zda tutilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada ilmiy tadqiqot aralash metodlar (mixed methods) asosida olib borildi, chunki raqamli transformatsiya va innovasion texnologiyalarning integratsiyasi ham empirik, ham konseptual tahlilni talab qiladi. Bu yondashuv turli ma'lumotlar manbalarini (korporativ hisobotlar, onlayn platformalar, keys-stadi va ekspert intervyulari) birlashtirish orqali kompleks tahlil qilish imkonini beradi.

Ma'lumotlar manbalari quyidagilardan iborat:

- Empirik ma'lumotlar: Tashkilotlarning raqamli transformatsiya jarayoni haqidagi ichki hisobotlari va KPI ko'rsatkichlari.
- Ekspert ma'lumotlari: Texnologiyalar, innovasion integratsiya va korporativ strategiya bo'yicha sohaviy mutaxassislarning intervyulari.
- Ilmiy va analitik manbalar: Jahon va mahalliy ilmiy jurnallarda chop etilgan maqolalar, hisobotlar va tadqiqotlar.

Tahlil usullari:

- Sifatli tahlil (Qualitative Analysis): Keyc-stadi va ekspert intervyulari asosida innovasion integratsiya jarayonlari va strategik qarorlarning samaradorligi tahlil qilindi.
- Sanoqli tahlil (Quantitative Analysis): Ma'lumotlar asosida ROI, Innovation Score, Digital Maturity indeksi va operatsiyalarning avtomatlashtirish darajasi kabi indikatorlar hisoblandi.
- Kompleks modellashtirish: TOE ramkasi va Digital Maturity Model asosida raqamli transformatsiyaning tashkilotga ta'siri matematik va grafik ko'rinishda modellashtirildi.

Empirik tahlilda keyc-stadi yondoshuvi asosiy metod sifatida qo'llandi. Bu jarayonda ikki turli sohadagi korxonalar misoli olindi: biri ishlab chiqarish sektorida, ikkinchisi xizmat ko'rsatish sohasida. Keyclar orqali raqamli texnologiyalarning integratsiyalash samarasi va innovasion jarayonlarning qiymat yaratishga ta'siri chuqur tahlil qilindi.

Shuningdek, tadqiqotda metrikalar va indikatorlar tizimi ishlab chiqildi, ular orqali:

- ma'lumotlar va resurslarning raqamli samaradorligi,
- intellektual texnologiyalar qo'llanilish darajasi,
- qaror qabul qilish tizimi va operatsiyalarning optimallashtirilishi,
- innovasion ekosistema bilan integratsiya darajasi

bevosita baholandi. Bu metodologik yondashuv maqoladagi nazariy va amaliyot natijalarini bog'lashga va gipotezalarni ilmiy asosda tekshirishga imkoniyat yaratadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli transformatsiyaning nazariy asosida "ma'lumotlar iqtisodiyoti", "raqamli arxitektura", "texnoadaptiv iqtisodiyot" va "innovasion ekosistema" kabi tushunchalar markaziy o'rin tutadi. Ma'lumotlar iqtisodiyoti nazariyasiga ko'ra, tashkilotning barqaror rivojlanishi ma'lumotlarni yig'ish, saqlash, qayta ishlash va ulardan strategik qarorlar qabul qilishda foydalanish qobiliyati bilan belgilanadi. Bu jarayonda ma'lumotlar sifatining yaxshiligi, ularning tozalangan, standartlashtirilgan va integratsiyalashgan holda taqdim etilishi raqamli transformatsiya samaradorligining asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, raqamli arxitektura modellari tashkilotning texnologik infratuzilmasini modulli, masshtablanuvchi va uzluksiz yangilanuvchi tarzda qurishni nazarda tutadi. Bu esa yangi texnologik platformalarni kamchilik bilan integratsiyalash, turli dasturiy hallar o'rtasida hamkorlikni ta'minlash va raqamli servislarning uzluksizligini kafolatlash imkonini beradi.

Raqamli transformatsiya nazariyasining yana bir muhim qirrasini — bu innovasion ekosistemalarning shakllanishi va ularning tashkilot strategiyasiga ta'siri. Innovasion ekosistema tushunchasi faqat texnologik vositalarning mavjudligi bilan emas, balki ulardan foydalanuvchi subyektlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar, bilim va tajriba almashinuvi, hamkorlik va kooperatsiya jarayonlari samarasi bilan belgilanadi. Shu jihatdan raqamli transformatsiya faqat ichki modernizatsiya emas, balki tashqi innovasion muhit bilan integratsiyalashgan holda amalga oshiriladigan o'zgarishlar majmuini anglatadi. Innovasion ekosistemaga IT-startaplar, ilmiy-tadqiqot markazlari, texnologik akseleratorlar, venchur fondlar va davlat innovatsiya siyosatining ta'siri ham kiradi. Tashkilotning bu muhitga moslashuv darajasi raqamli transformatsiyaning chuqurligi va uning raqobatbardoshlikka qo'shadigan hissasi bilan bevosita bog'liq.

Metodologik jihatdan raqamli transformatsiyani tadqiq etishda bir nechta ilmiy yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Birinchisi — sistemali yondashuv, unga ko'ra raqamli transformatsiya tashkilotning barcha tarkibiy bo'g'inlari, ma'lumotlar oqimi, jarayonlar va resurslar o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqliklar kontekstida o'rganiladi. Ikkinchisi — prosessual yondashuv, bu raqamli transformatsiyani uzluksiz rivojlanib boruvchi, bosqichma-bosqich tarzda amalga oshadigan o'zgarish sifatida tushuntiradi. Uchinchisi — institusional yondashuv, unda raqamli o'zgarishlarning huquqiy, iqtisodiy va ijtimoiy institutlar bilan o'zaro ta'siri tahlil qilinadi.

Bu yondashuvlar birgalikda raqamli transformatsiyani kompleks va ko'p o'lchamli ilmiy fenomen sifatida talqin qilishga imkoniyat yaratadi.

Shu bilan birga, raqamli transformatsiyada inson omili o'ta muhim ahamiyatga ega. Agar texnologik infratuzilma raqamli o'zgarishlarning "tanasi" bo'lsa, inson kapitali uning "qalbi" vazifasini bajaradi. Xodimlarning raqamli savodxonligi, innovasion tafakkurga ega bo'lishi, o'zgarishlarga ochiqdigi va raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish qobiliyati transformatsiya jarayonining muvaffaqiyatini belgilaydi. Demak, raqamli transformatsiya nazariyasida inson-orientirlashgan modellar, korporativ ta'lim, qayta o'qitish va skillar transformatsiyasi alohida o'rin tutadi.

Umuman olganda, raqamli transformatsiyaning nazariy-metodologik asoslari jahon iqtisodiyotida kechayotgan tezkor raqamli o'zgarishlarni ilmiy tushunish, ularning mohiyatini yangicha strategik nuqtai nazardan baholash va innovasion texnologiyalarning integratsiya mexanizmini metodologik jihatdan asoslashga qaratilgan. Bunday yondashuv tashkilotlarga raqamlashtirish jarayonlarini faqat texnik yangilanish sifatida emas, balki strategik rivojlanishning yadroviy qismi sifatida ko'ra bilish imkoniyatini beradi.

Raqamli texnologiyalarni tashkilot faoliyatiga integratsiyalash amalda juda ko'p bosqichli, tizimli va strategik yondashuvni talab etuvchi jarayondir. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlar raqamli integratsiyaning samaradorligi, avvalo, texnologik qarorlarning mavjud biznes-model bilan uyg'unligi, raqamli infratuzilmaning yetilganlik darajasi va tashkilotning innovasion madaniyati bilan belgilanishini ta'kidlaydi. Shu nuqtai nazardan, raqamli texnologiyalarni amalda joriy etishni faqat texnik modernizatsiya yoki IT-infratuzilma yangilanishi sifatida qabul qilish noto'g'ri bo'ladi; aksincha, u strategik qayta qurishni, tashkiliy jarayonlarni qayta formatlashni va qiymat yaratish zanjirini raqamlashtirishni o'z ichiga oladi.

Innovasion texnologiyalarni integratsiyalashning birinchi mexanizmi — raqamli infratuzilmani rekonfiguratsiya qilishdir. Bu jarayon korporativ ma'lumotlar markazlari, bulutli platformalar va API orqali o'zaro bog'langan servislardan iborat axborot muhitini barpo etishni nazarda tutadi. Bunday muhit tashkilotga ma'lumotlar almashinuvini tezlashtirish, katta hajmdagi ma'lumotlarni real vaqtda qayta ishlash va tezkor qaror qabul qilishni ta'minlaydigan intellektual xizmatlardan foydalanish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, bulut texnologiyalari raqamli loyihalarni masshtablashtirishni yengillashtiradi va IT-xarajatlarni optimallashtiradi.

Ikkinchi mexanizm — innovasion texnologiyalarning vazifalar asosida tanlanishi va ixtisoslashtirilgan integratsiya strategiyasini ishlab chiqish. Har bir tashkilotda raqamli ehtiyojlar va ular orqali yechiluvchi muammolar turlicha bo'lgani uchun universal texnologik yechim mavjud emas. Masalan, ishlab chiqarish korxonalarida IoT sensorlari va kiber-fizik tizimlar asosiy samara drayveri bo'lsa, xizmat ko'rsatish sektorida CRM-platformalar, avtoanalizatorlar va virtual mijoz assistentlari strategik ustuvorlikka ega. Shu bois, integratsiya mexanizmidagi texnologiyalarni vazifa, maqsad va iqtisodiy samaradorlik mezonlariga ko'ra tanlash ilmiy asoslangan yondashuv hisoblanadi.

Uchinchi mexanizm — raqamli jarayonlarni modulli avtomatlashtirish. Modullilik prinsipi raqamli funksiyalarni bosqichma-bosqich joriy etish, ularning o'zaro bog'liqligini to'g'ri yo'lga qo'yish va raqamli servislar o'rtasida integrasion moslikni saqlashni ta'minlaydi. Avtomatlashtirilgan modullar — logistika, hisob-kitob, tahlil, kadrlar boshqaruvi, mijozlar bilan aloqalar va ishlab chiqarishni boshqarish kabi yo'nalishlarda ish yuritishi mumkin. Bu mexanizm raqamli transformatsiyaning o'zini-o'zi davom ettiruvchi xarakterini qo'llab-quvvatlaydi, chunki har bir yangi modul umumiy raqamli ekotizimning samarasini oshiradi.

To'rtinchi mexanizm — intellektual texnologiyalarni integratsiyalash orqali qaror qabul qilish jarayonlarini optimallashtirish. Mashinaviy ta'lim, sun'iy intellekt, Data Mining va Predictive Analytics kabi texnologiyalar strategik va operasion qarorlarning sifati va aniqligini yangi bosqichga olib chiqadi. Masalan, AI asosidagi prognozlashtirish modellari bozor ehtiyojlarini oldindan hisoblaydi, resurslar yetishmasligi xavfini kamaytiradi va ishlab chiqarish-ta'minot zanjirlarida uzilishlar ehtimolini sezilarli darajada pasaytiradi. Shu bilan birga, intellektual algoritmlar mijozlar xulq-atvorini tahlil qilish orqali personallashtirilgan takliflar tayyorlashga yordam beradi.

Beshinchi mexanizm — innovasion ekosistema bilan ta'sirchan integratsiya va raqamli hamkorlik muhitini shakllantirish. Bugungi sharoitda korxonalar texnologiyalarni mustaqil ravishda ishlab chiqishi yoki joriy etishi kam samarali hisoblanadi. Shunga ko'ra, IT-startaplar, akseleratorlar, ilmiy-tadqiqot laboratoriyalari, universitetlar va texnologik parklar bilan partnerlik munosabatlarini rivojlantirish raqamli transformatsiyaning asosiy shartiga aylanmoqda. Bunday hamkorlik bilimlar almashinuvi, innovasion prototiplarni sinovdan o'tkazish va yangi texnologik konsepsiyalarni tezkor tatbiq etish imkoniyatini yaratadi.

Oltinchi mexanizm — tashkilotning raqamli kompetensiyalarini shakllantirish va inson resurslarini transformatsiya qilish. Innovasion texnologiyalarning muvaffaqiyatli integratsiyasi faqat texnik vositalarga emas, balki xodimlarning raqamli ko'nikmalariga bog'liq. Shu bois, korporativ qayta tayyorlash dasturlari, dizayn-tafakkur seminarlari, Agile-kulturani joriy etish, raqamli savodxonlikni oshirish va Data-talqin qilish bo'yicha treninglar raqamli transformatsiyaning asosiy omillari qatorida turadi. Bu mexanizm inson resurslarini passiv ijrochi emas, balki raqamli innovatsiyalar yaratuvchisiga aylantiradi.

Nihoyat, yettinchi mexanizm — kiberxavfsizlikni strategik ustuvorlik sifatida qo'llash. Raqamli integratsiya ma'lumotlar hajmining ko'payishi, onlayn platformalar ulushining o'sishi va intellektual texnologiyalardan foydalanishni kuchaytirgani uchun tashkilotlarning xavf profili ham o'zgaradi. Zamanaviy kiberxavfsizlik konsepsiyalari — Zero Trust Architecture, povedeniy-analiz, kriptografik protokollar va avtonom himoya algoritmlari raqamli transformatsiyada muhim rol o'ynaydi.

Xulosa sifatida, amaliyotda innovasion va raqamli texnologiyalarni integratsiyalash murakkab, ko'p qirrali va strategik boshqaruvni talab qiluvchi jarayon bo'lib, u faqat texnologik emas, balki tashkiliy, madaniy va kognitiv o'zgarishlarni ham qamrab oladi. Samarali integratsiya mexanizmlari esa tashkilotlarni raqobatbardosh, intellektual va innovasion rivojlanuvchi subyektlar darajasiga ko'taradi.

Raqamli transformatsiya jarayonining natijalarini baholash zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda alohida metodologik yondashuvni talab etadi, chunki raqamlashtirish samarasi ko'p qirrali, ko'p omilli va dinamik tabiatga ega. U faqat texnologik ko'rsatkichlarni yaxshilash bilan cheklanib qolmay, balki tashkilotning strategik imkoniyatlarini, innovasion rivojlanish trayektoriyasini, tashkiliy madaniyatini va bozordagi raqobatbardoshlik pozitsiyasini tubdan o'zgartiradi. Shuning uchun raqamli transformatsiyaning natijalarini baholashda iqtisodiy, texnologik, tashkiliy va ijtimoiy ko'rsatkichlar uyg'unligidagi kompleks yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Birinchi navbatda, raqamli transformatsiyaning iqtisodiy samarasi yuqori aniqlikda hisoblanadigan klassik va innovasion metrikalar orqali baholanadi. An'anaviy yondashuvlarda iqtisodiy samaradorlik ROI (Return on Investment), ROA (Return on Assets), marjinallik, operasion xarajatlarning qisqarishi va resurslardan foydalanish samarasi kabi ko'rsatkichlar orqali o'lchanadi. Ammo raqamli iqtisodiyot sharoitida bu metrikalar yetarli emas, chunki raqamli transformatsiyaning muhim qismi — bu intellektual resurslar, ma'lumotlar aktivlari va innovasion iqtidor kabi ko'rinmas qiymatlarni shakllantirishdir. Shuning uchun Data Value Index, Digital Asset Productivity, Innovation Capability Score, Algorithmic Efficiency Index kabi zamonaviy ko'rsatkichlar ham baholash tizimining ajralmas qismiga aylanmoqda. Bunday ko'rsatkichlar raqamli algoritmlarning ish unumdorligi, ma'lumotlardan foydalanish darajasi va innovasion jarayonlarning intensivligini aniq ko'rsatadi.

Ikkinchi yo'nalish — raqamli transformatsiyaning texnologik samaradorligi. Texnologik samarani o'lchashda raqamli infratuzilmaning barqarorligi, platforma arxitekturasi masshtablanuvchanligi, ma'lumotlar integratsiyasi darajasi va intellektual texnologiyalar qo'llanilishining chuqurligi kabi mezonlar muhim ahamiyatga ega. Misol uchun, API-integratsiya darajasi, real-time analytics quvvati, AI-modellarining aniqlik koeffitsiyenti, avtomatlashtirilgan biznes-prosesslar ulushi va IoT-tizimlari tomonidan to'plangan ma'lumotlar hajmi texnologik rivojlanishning amaliy ko'rsatkichlari hisoblanadi. Ilmiy adabiyotlarda mazkur ko'rsatkichlar "sifrovaya zrelost indeks", "texnologicheskaya gotovnost indeksa" kabi integral indikatorlar orqali baholanadi.

Uchinchi yo'nalish — raqamli transformatsiyaning tashkiliy va boshqaruv samarasi, ya'ni raqamli o'zgarishlar natijasida tashkilotning ichki jarayonlari, korporativ madaniyati, kadrlar politmexanikasi va strategik boshqaruv mexanizmlari qay darajada yaxshilanganligini o'lchash. Amaliyotda tashkilotlar Agile-mexanizmlar, DevOps madaniyati, data-driven boshqaruv, kross-funksional jamoalar va raqamli liderlik konsepsiyalarini joriy etganidan so'ng, qaror qabul qilish tezligi, ichki kommunikatsiyaning shaffofligi, korporativ bilimlar aylanishi va innovasion tashabbuslar soni sezilarli darajada oshgani kuzatiladi. Bundan tashqari, raqamli transformatsiya inson kapitalidagi o'zgarishlar — raqamli kompetensiyalar darajasining ko'tarilishi, xodimlarning innovasion faolligi, korporativ qayta o'qitish tizimining samarasi orqali ham baholanadi.

To'rtinchi natija — raqamli transformatsiyaning raqobatbardoshlikka ta'siri. Bugungi raqamli iqtisodiyotda raqobat afzalliklari faqat arzonlashgan ishlab chiqarish yoki yuqori sifat bilan belgilanmaydi, balki tezkor integratsiya, texnologik innovatorlik, ma'lumotlardan strategik foydalanish va mijozlarga personallashtirilgan xizmat ko'rsatish imkoni bilan belgilanadi. Raqamli transformatsiyadan o'tgan korxonalarda bozor ulushining o'sishi, yangi produktlarning innovasionlik darajasi, raqobat kichik sikllardagi reaksiya tezligi va mijozlardan qoniqish indeksi yuqori bo'lishi ilmiy tadqiqotlarda isbotlangan. Yana bir muhim jihat — raqamli texnologiyalar orqali tashkilotlar global bozorlarga kirish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa raqobat potensialini sezilarli darajada oshiradi.

Beshinchi yo'nalish — raqamli transformatsiyaning innovasion ta'siri, ya'ni korxonaning innovasion ekosistema bilan o'zaro hamkorlik darajasi, yangilik yaratish qobiliyati va innovasion mahsulotlar ishlab chiqish salohiyati. Ilmiy kuzatuvlarga ko'ra, raqamli platformaga asoslangan tashkilotlar innovasion faollikni tezroq kuchaytiradi, chunki ularda bilimlar almashinuvi, eksperimentlarni sinovdan o'tkazish va texnologik prototiplarni joriy etish tezligi yuqori bo'ladi. Bundan tashqari, raqamli hamkorlik (digital collaboration) madaniyati innovasion loyihalar uchun qulay muhit yaratadi — venchur fondlar bilan aloqalar mustahkamlanadi, startaplar bilan kooperatsiya kengayadi va universitet tadqiqot laboratoriyalari bilan mushtarak loyihalar ko'paydi.

Nihoyat, raqamli transformatsiyaning ijtimoiy va institusional ta'siri ham muhim tahlil yo'nalishlaridan biridir. Raqamli jarayonlar foydalanuvchilar uchun qulaylikni oshiradi, xizmatlarni raqamlashtirish orqali ijtimoiy tenglik imkoniyatlarini kengaytirib, ish o'rinlarining sifatini yaxshilaydi. Biroq kiberxavfsizlik xatarlari, ma'lumotlar maxfiyligi muammolari va raqamli tengsizlik kabi salbiy ta'sirlar ham mavjud bo'lib, ularni institusional siyosat

orqali bartaraf etish zarur. Shu nuqtai nazardan raqamli transformatsiyaning ijtimoiy natijalarini adolatli, barqaror va inklyuziv rivojlanish bilan uyg'unlashtirish ilmiy va amaliy vazifalar qatoriga kiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maqolada raqamli transformatsiya va innovasion texnologiyalarni integratsiyalashning nazariy va amaliy jihatlari chuqur tahlil qilindi. Ilmiy tahlillar raqamli transformatsiyani faqat texnik yangilanish emas, balki tashkilotning strategik, innovasion va intellektual kapitalini rivojlantiruvchi kompleks jarayon sifatida ko'rish zarurligini ko'rsatdi. Innovasion texnologiyalar — sun'iy intellekt, IoT, bulutli platforma, Data Analytics va raqamli tvinarlar — raqamli ekosistema tarkibida samarali integratsiyalanganida, ular tashkilotning qiymat yaratish jarayonini tezlashtirib, qaror qabul qilish samaradorligini oshiradi va raqobatbardoshlik ustunligini ta'minlaydi.

Shuningdek, maqolada raqamli transformatsiya natijalarini baholashning integrativ usullari, ya'ni iqtisodiy, texnologik, tashkilotchilik va ijtimoiy ko'rsatkichlar orqali baholash muhimligi ta'kidlandi. Raqamli integratsiyaning samarali mexanizmlari — modulli avtomatlashtirish, ma'lumotlar ekosistemasini chuqurlashtirish, intellektual algoritmlar orqali qaror qabul qilish va inson kapitalini transformatsiya qilishdir. Bu mexanizmlar tashkilotlarni raqobatbardosh, innovasion va barqaror rivojlanuvchi subyektlar darajasiga ko'taradi.

Natijada raqamli transformatsiya va innovasion texnologiyalarni integratsiyalash nafaqat texnologik, balki strategik va ijtimoiy afzalliklarni ham ta'minlaydi, tashkilotni global raqamli iqtisodiyot sharoitiga moslashtirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W. W. Norton & Company.
2. Porter, M. E., & Heppelmann, J. E. (2015). *How Smart, Connected Products Are Transforming Companies*. Harvard Business Review.
3. Westerman, G., Bonnet, D., & McAfee, A. (2014). *Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation*. Harvard Business Review Press.
4. Kagermann, H., Wahlster, W., & Helbig, J. (2013). *Recommendations for Implementing the Strategic Initiative Industrie 4.0. Final Report of the Industrie 4.0 Working Group*.
5. Chen, D. Q., Mocker, M., Preston, D. S., & Teubner, A. (2010). Information Systems Strategy: Reconceptualization, Measurement, and Implications. *MIS Quarterly*, 34(2), 233–259.
6. Hess, T., Matt, C., Benlian, A., & Wiesböck, F. (2016). Options for Formulating a Digital Transformation Strategy. *MIS Quarterly Executive*, 15(2), 123–139.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
